

Отже, вдосконалення системи оцінювання ефективності навчання стрільби потребує впровадження системи самооцінювання, що сприятиме формуванню адекватної самооцінки тими, хто навчаються результатів власної діяльності й підвищенню відповідальності за них. Адже застосування методів самоконтролю й самооцінки в процесі вогневої підготовки перетворюють його для тих, хто навчаються на особистісно значущий, що сприяє підвищенню мотивації та стимулювання активності навчання.

*Доля Сергій,
викладач кафедри вогневої підготовки,
підполковник,
Київський інститут Національної гвардії України*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Вогнева підготовка є однією з найважливіших складових професійного навчання військових і правоохоронців. Вона включає освоєння стрільби зі стрілецької зброї, тактики бою та інших навичок, необхідних для виконання службових обов'язків у бойових умовах. У час воєнного стану значення вогневої підготовки ще більше зростає, оскільки від рівня навченості особового складу залежить їхня здатність захищати державу, ефективно діяти в стресових ситуаціях та приймати правильні рішення під тиском бойових обставин. Нині, через масштабну збройну агресію, велика кількість новобранців і співробітників поліції опановує зброю прискореними темпами, що ставить питання про вдосконалення методів навчання стрільбі. Традиційні підходи, які ґрунтувалися переважно на теорії та базових вправах, вже не повністю відповідають реаліям сучасного бою. Тому актуально дослідити шляхи підвищення ефективності вогневої підготовки в умовах воєнного стану, поєднуючи перевірені практикою методи з інноваційними технологіями навчання.

Мета доповіді - проаналізувати основні напрямки удосконалення вогневої підготовки персоналу силових структур під час воєнного стану на основі сучасних досліджень, а також досвіду Збройних Сил України та армій інших країн.

Базова система вогневої підготовки в минулому часто зосереджувалась на дотриманні стандартних прийомів стрільби у тирі та відпрацюванні нормативів. Хоча такі вправи закладають фундаментальні навички, їх недостатньо для повноцінної готовності до реальних бойових дій. Дослідження показують, що значна частина правоохоронців не має достатнього практичного досвіду поводження зі зброєю: більшість поліцейських, особливо жінок, потребують додаткового навчання і практики на полігонах. Подібна ситуація характерна і для новобранців Збройних Сил, які раніше не стикалися зі зброєю. Таким чином, традиційний підхід, який робив акцент на аудиторних заняттях з теорії та обмежених тренуваннях у стрільбі, нині потребує перегляду.

Одним з напрямків удосконалення є моделювання під час навчань обстановки, максимально наближеної до реальної бойової. Психолого-педагогічні дослідження підтверджують, що тренування в умовах, наближених

до реальних, сприяють формуванню у особового складу стійкого характеру, самодисципліни та витривалості. Наприклад, введення в курс стрільб вправ із часовими обмеженнями, фізичним навантаженням перед стрільбою, стрільбою у нічний час чи за поганої видимості – все це розвиває у бійців уміння діяти ефективно під стресом. Важливо, щоб методи навчання враховували ті ситуації, з якими військові і поліцейські реально стикаються: раптова поява цілі, шум бою, присутність мирних людей, необхідність швидкого прийняття рішення тощо.

Зважаючи на це, програми вогневої підготовки під час війни переглядаються у бік підвищення інтенсивності практичних занять. Зокрема, у навчальний процес доцільно включати «сценарні тренування» – імітацію конкретних ситуацій (засідка противника, зачистка будівлі, оборона блокпоста тощо) з використанням холостих набоїв або лазерних систем, де курсанти діють у команді. Елемент змагальності під час виконання вправ також показав свою ефективність: змагання між підрозділами чи групами за кращі результати стрільби під тиском часу підвищує мотивацію та психологічну стійкість стрільців. Обов'язковим є детальний розбір помилок після кожного такого заняття – інструктори мають проводити аналіз дій учасників, щоб навчання проходило з усвідомленням допущених хиб і шляхів їх виправлення.

Важливим аспектом є збереження балансу між безпекою і реалістичністю. Використання сучасних засобів дозволяє тренувати бійців без ризику для життя, одночасно наближуючи умови до бойових. Проте слід пам'ятати, що жоден, навіть найкращий інтерактивний тренажер, не може повністю замінити стрільби бойовими набоями – симулятори мають слугувати допоміжним, а не єдиним засобом тренування. Тому програма підготовки обов'язково повинна включати регулярні виїзди на стрільбища для ведення вогню зі штатної зброї. Лише поєднання симуляцій і реальних стрільб забезпечить всебічну підготовку стрільця.

Сучасний науково-технічний прогрес пропонує низку рішень для підвищення ефективності вогневої підготовки. Одним із них є впровадження мультимедійних інтерактивних тирів та електронних стрілецьких тренажерів. Як відзначають фахівці, інтерактивний тир дає можливість відпрацьовувати елементи тактичної стрільби у різних нестандартних ситуаціях, що проєктуються на екран. Це дозволяє навчати відразу групи курсантів, швидше і ефективніше оволодівати навичками ведення бою в сучасних умовах. Додаткова перевага – програмне забезпечення можна адаптувати під рівень підготовки стрільців (від початкового до просунутого), поступово ускладнюючи завдання.

В Україні вже розроблено і впроваджується кілька власних стрілецьких тренажерів. Наприклад, мультимедійний тир «Рубін-У» використовується для навчання поліцейських і військовослужбовців основам стрільби без витрачання боєприпасів. Згідно з методичними рекомендаціями МВС, такі системи доцільно застосовувати при проведенні сценарних занять з вогневої та тактико-спеціальної підготовки для відпрацювання дій у типових ситуаціях. Серед переваг електронних тренажерів – можливість багаторазового повторення вправ, детальний аналіз влучань, моделювання різних умов (день/ніч, рухливі мішені тощо), а також економія ресурсів. Практика впровадження мультимедійних тирів у навчальний процес МВС України

показала підвищення мотивації у курсантів до занять з вогневої підготовки та розвиток у них оперативного мислення й швидкості реакції. Іншими словами, курсанти, тренуючись на електронних комплексах, навчаються швидко оцінювати обстановку і приймати рішення, що є критично важливим у реальному бою.

В умовах війни велике значення має обмін досвідом між різними відомствами та країнами. В Україні налагоджена співпраця між закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання (університети МВС, військові академії) та бойовими підрозділами, що дозволяє оперативно оновлювати програми підготовки на основі актуального досвіду бойових дій. Крім того, українські новобранці проходять навчання за підтримки іноземних інструкторів – зокрема, на полігонах Великої Британії, Канади, Польщі та інших партнерів. Запровадження стандартів НАТО у вогневій підготовці сприяє підвищенню її якості та сумісності з підрозділами союзників.

Показовим є приклад оновлення базової загальновійськової підготовки (БЗВП) у ЗСУ у 2023–2024 роках на основі уроків війни. Якщо раніше курс молодого бійця був коротким, то з листопада 2024 року Генеральний штаб затвердив вже шеститижневу програму БЗВП з актуалізованим змістом навчання. Збільшення тривалості курсу та оновлення його програми дозволило краще охопити такі теми, як тактична медицина, інтенсивні стрільби, поводження зі зброєю НАТОвських зразків, інженерна підготовка тощо. Більше часу відводиться і на практичні стрільби – за рахунок зменшення зайвого теоретичного навантаження. Таким чином, українська армія адаптує систему підготовки рекрутів до вимог сучасного бойового середовища. Як результат, рівень вогневої виучки новобранців значно зріс – вони впевненіше володіють зброєю і краще діють у складі підрозділів, що підтверджується відгуками командирів з передової (за матеріалами військових порталів).

Досвід армій інших держав також надає цінні приклади вдосконалення стрілецької виучки. Зокрема, провідні країни НАТО широко використовують лазерні та цифрові симулятори для тренування особового складу. Наприклад, у Збройних силах Німеччини застосовується система лазерної імітації двобою «AGDUS» від компанії Rheinmetall, яка оснащує солдат і зброю лазерними датчиками та випромінювачами для проведення умовних двосторонніх “дуелей” на полі бою. Це дозволяє відпрацьовувати тактичні сценарії бою між підрозділами без бойових набоїв, але з високим рівнем реалізму і наступним детальним розбором – фактично, різновид військової гри лазертаг на серйозному рівні. Також набувають популярності віртуальні тири з технологіями VR. Приміром, система «GAIM Virtual Reality» (розроблена шведською компанією Aimpoint) дає можливість військовим і поліцейським тренуватися у стрільбі та відпрацюванні тактики в повністю зануреному цифровому середовищі. За допомогою шоломів віртуальної реальності бійці можуть пересуватися в кімнаті, бачачи перед собою штучно створене поле бою і взаємодіючи з ним у реальному часі. Подібні VR-технології дозволяють відпрацьовувати сценарії, недоступні на звичайному стрільбищі (наприклад, бойові дії в місті з цивільними, різні погодні умови) і підвищують варіативність навчання.

Зарубіжний досвід підтверджує: поєднання традиційних стрільб, сучасних симуляторів і тактичних тренувань створює синергію, що дає змогу швидше і якісніше готувати військовослужбовців. Важливим є й обмін інформацією між союзниками щодо нових методик. Нині Україна активно переймає найкращі практики – від ізраїльського досвіду підготовки до бойових дій в місті до натівських стандартів безпеки при поводженні зі зброєю. Це допомагає удосконалити національну систему вогневої підготовки навіть у ході війни.

Підсумовуючи вищевикладене можна стверджувати, що удосконалення вогневої підготовки під час воєнного стану – багатогранне завдання, яке включає як впровадження нових технологій, так і оптимізацію традиційних підходів. Проведений аналіз показує, що підвищити ефективність навчання стрільбі можна через максимальне наближення вправ до бойових умов, використання інтерактивних тирів і тренажерів для відпрацювання навичок безпечним та економним способом, а також через оновлення навчальних програм з урахуванням актуального бойового досвіду. Важливо підтримувати баланс: інноваційні засоби мають доповнювати, але не витіснити практичні стрільби з бойовими набоями. Регулярні тренування на полігонах залишаються незамінними для формування у бійців психологічної готовності до застосування зброї.

Особливого значення набуває підготовка інструкторів та викладачів вогневої підготовки – саме від їхньої компетентності залежить, наскільки якісно будуть реалізовані нові методики. Необхідно, щоб наставники самі були обізнані з сучасними технологіями і мали бойовий досвід або розуміння реалій війни. Обмін досвідом між військовими підрозділами і освітніми установами, а також міжнародна співпраця, повинні стати постійною практикою.

Підсумовуючи, шляхи удосконалення вогневої підготовки у воєнний час зводяться до: 1) модернізації матеріально-технічної бази (оснащення сучасними тренажерами, створення нових стрільбищ), 2) оновлення методик навчання (акцент на стресові сценарії, тактичну складову, інтерактивність), 3) інтеграції бойового досвіду в навчальні плани, та 4) підвищення мотивації і професійних якостей особового складу через змагальність і усвідомлення важливості набуття високого рівня вогневої майстерності. Реалізація цих заходів сприятиме підготовці добре навчених, впевнених у собі бійців і поліцейських, здатних ефективно застосовувати зброю для виконання службових завдань і захисту України.

Єрмолаш Ренат,

здобувач вищої освіти,

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ СИСТЕМ (БПЛА)

Безпілотні літальні апарати, або так звані дрони, вже є невід'ємною частиною сучасної війни. Завдяки своїй здатності виконувати широкий обсяг завдань без ризику для життя пілотів. Їх використовують для розвідки, корекції вогню артилерії та точкових ударних операцій, що стало особливо актуальним в умовах збройного конфлікту в Україні.